НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра економіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Економічний факультет

«18» червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність: С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (спеціалізація С1.01 «Економіка»)
Освітня програма: «Економіка підприємства»
Факультет (ННІ): економічний факультет
Розробник: Ланченко Євгеній Олександрович, доцент кафедри економіки НУБіП України, д. е. н., доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

Знання основ економіки праці й соціально-трудових відносин допомагають забезпечити внутрішньогосподарську базу планування персоналу, визначати розміри й оптимізувати структуру трудових доходів у господарських формуваннях для підтримки якості трудового життя та продуктивної праці, розвиток соціального партнерства в підприємствах.

Для фахівців економічного профілю необхідним є набуття компетентностей з питань напрямів зайнятості населення, встановлення планових показників праці, застосування різних форм і систем оплати праці в підприємствах і установах, регулювання соціально-трудових відносин на різних рівнях економіки тощо. Важливе місце в підготовці здобувачів вищої освіти займає формування навичок налагодження механізму соціального партнерства як основи раціональної організації праці та мотиваційного механізму в трудових колективах організацій.

Головними завданнями вивчення навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти є опанування науково-практичними засадами ефективного використання трудового потенціалу, застосування методів нормування праці, напрямів її організації та оплати праці в підприємствах тощо.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	*Бакалавр*	
Спеціальність	*С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», С1.01 «Економіка»*	
Освітня програма	*«Економіка підприємства»*	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	*Обов'язкова*	
Загальна кількість годин	*240*	
Кількість кредитів ECTS	*8*	
Кількість змістових модулів	*6*	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	*Курсова робота*	
Форма контролю	*Екзамен*	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	*2*	*2*
Семестр	*3-4*	*4*
Лекційні заняття	*75 год*	*6 год*
Практичні, семінарські заняття	*75 год*	*8 год*
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	*90 год*	*226 год*
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	*5 год (3-й семестр)* *5 год (4-й семестр)*	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: оволодіння науковими положеннями регулювання соціально-трудових відносин, принципами планування та організації праці, формування мотиваційного механізму й ефективного використання людських ресурсів у підприємствах.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Економіка праці і соціально-трудові відносини»: «Історія економіки та економічної думки», «Соціальна відповідальність бізнесу», «Лідерство та управління кар'єрою», «Математика для економістів», «Статистика».

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами , підприємствами та органами державної влади).

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі				с.р.	усього	у тому числі				с.р.
			л	п	лаб	інд			л	п	лаб	інд	
Модуль 1. ***Ринок праці***													
Тема 1. Праця як головний фактор виробництва	1	10	3	2			15	10	2				38
Тема 2. Людські ресурси й трудовий потенціал суспільства	2-3	10	4	4				10					
Тема 3. Зайнятість і безробіття населення	4	10	4	2				10					
Тема 4. Формування й функціонування ринку праці	5	10	4	2				10					
Разом за модулем 1		40	15	10			15	40	2				38
Модуль 2. ***Основи нормування праці***													
Тема 5. Основи нормування праці	6	10	3	2			15	10	1				38
Тема 6. Затрати праці та ефективність її нормування в підприємствах	7	10	4	4				10		1			
Тема 7. Нормування чисельності персоналу управлінських підрозділів підприємств	8	10	4	2				10					
Тема 8. Нормування чисельності персоналу технологічних підрозділів підприємств	9-10	10	4	2				10					
Разом за модулем 2		40	15	10			15	40	1	1			38
Модуль 3. ***Нормування праці виробничого персоналу***													
Тема 9. Нормування праці на механізованих роботах у підприємствах	11	10	4	4			15	10					38
Тема 10. Нормування праці на обслуговуванні стаціонарних машин у підприємствах	12	10	4	2				10					
Тема 11. Нормування праці на ручних і транспортних роботах у підприємствах	13-14	10	4	2				10	1	1			
Тема 12. Нормування праці окремих категорій виробничого персоналу	15	10	3	2				10					
Разом за модулем 3		40	15	10			15	40	1	1			38

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі				с.р.	усього	у тому числі				с.р.
			л	п	лаб	інд			л	п	лаб	інд	
Модуль 4. ***Основи оплати праці***													
Тема 13. Загальні положення оплати праці	16	8	2	3			10	8					31
Тема 14. Тарифна система оплати праці	17	9	2	4				9		2			
Тема 15. Форми й системи оплати праці	18	9	2	4				9		1			
Тема 16. Державне регулювання оплати праці	19-20	9	4	4				9		1			
Разом за модулем 4		35	10	15			10	35		4			31
Модуль 5. ***Прикладні засади оплати праці***													
Тема 17. Оплата праці в бюджетній сфері	21	9	2	3			10	9		2			33
Тема 18. Оплата праці виробничого персоналу	22-23	9	4	4				9					
Тема 19. Оплата праці важливих видів робіт у підприємствах	24	8	2	4				8					
Тема 20. Оплата праці окремих категорій персоналу	25	9	2	4				9					
Разом за модулем 5		35	10	15			10	35		2			33
Модуль 6. ***Соціально-трудові відносини***													
Тема 21. Основи організації праці в підприємствах	26	9	2	3			10	9					33
Тема 22. Система соціально-трудових відносин	27-28	9	4	4				9	2				
Тема 23. Соціальний захист населення	29	9	2	4				9					
Тема 24. Світовий досвід регулювання соціально-трудових відносин	30	8	2	4				8					
Разом за модулем 6		35	10	15			10	35	2				33
Усього годин		225	75	75			75	225	6	8			211
Курсова робота							15						15
Усього годин		240	75	75			105	240	6	8			226

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Праця як головний фактор виробництва	2
2	Людські ресурси й трудовий потенціал суспільства	4
3	Зайнятість і безробіття населення	4
4	Формування й функціонування ринку праці	4
5	Основи нормування праці	2
6	Затрати праці та ефективність її нормування в підприємствах	4
7	Нормування чисельності персоналу управлінських підрозділів підприємств	4
8	Нормування чисельності персоналу технологічних підрозділів підприємств	4
9	Нормування праці на механізованих роботах у підприємствах	4
10	Нормування праці на обслуговуванні стаціонарних машин у підприємствах	4
11	Нормування праці на ручних і транспортних роботах у підприємствах	4
12	Нормування праці окремих категорій виробничого персоналу	5
13	Загальні положення оплати праці	2
14	Тарифна система оплати праці	2
15	Форми й системи оплати праці	2
16	Державне регулювання оплати праці	4
17	Оплата праці в бюджетній сфері	2
18	Оплата праці виробничого персоналу	4
19	Оплата праці важливих видів робіт у підприємствах	2
20	Оплата праці окремих категорій персоналу	2
21	Основи організації праці в підприємствах	2
22	Система соціально-трудових відносин	4
23	Соціальний захист населення	2
24	Світовий досвід регулювання соціально-трудових відносин	2
	Разом	75

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Праця як головний фактор виробництва	2
2	Людські ресурси й трудовий потенціал суспільства	4
3	Зайнятість і безробіття населення	2
4	Формування й функціонування ринку праці	2
5	Основи нормування праці	2
6	Затрати праці та ефективність її нормування в підприємствах	4
7	Нормування чисельності персоналу управлінських підрозділів підприємств	2
8	Нормування чисельності персоналу технологічних підрозділів підприємств	2
9	Нормування праці на механізованих роботах у підприємствах	4
10	Нормування праці на обслуговуванні стаціонарних машин у підприємствах	2
11	Нормування праці на ручних і транспортних роботах у підприємствах	2
12	Нормування праці окремих категорій виробничого персоналу	2
13	Загальні положення оплати праці	3
14	Тарифна система оплати праці	4
15	Форми й системи оплати праці	4
16	Державне регулювання оплати праці	4
17	Оплата праці в бюджетній сфері	3
18	Оплата праці виробничого персоналу	4
19	Оплата праці важливих видів робіт у підприємствах	4
20	Оплата праці окремих категорій персоналу	4
21	Основи організації праці в підприємствах	3
22	Система соціально-трудових відносин	4
23	Соціальний захист населення	4
24	Світовий досвід регулювання соціально-трудових відносин	4
	Разом	75

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійна робота 1. Ринок праці	15
2	Самостійна робота 2. Основи нормування праці	15
3	Самостійна робота 3. Нормування праці виробничого персоналу	15
4	Самостійна робота 4. Основи оплати праці	10
5	Самостійна робота 5. Прикладні засади оплати праці	10
6	Самостійна робота 6. Соціально-трудові відносини	10
	Разом	75

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- розрахункові роботи;
- захист практичних робіт;
- самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчальних дискусій та дебат.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. ***Ринок праці***		
Практична робота 1. Праця як головний фактор виробництва	ПРН 5, 11, 18, 24. У тому числі: розуміти об'єкт, предмет і методи вивчення, структуру дисципліни, актуальність праці в господарському механізмі підприємства. Вміти аналізувати стан формування й використання людських ресурсів в економіці, продуктивність праці. Знати класифікацію видів зайнятості та безробіття. Розуміти й обґрунтовувати необхідні заходи політики зайнятості на різних рівнях управління економікою. Знати механізм функціонування ринку праці, визначати напрями збільшення попиту на робочу силу. Вміти аналізувати стан попиту й пропозиції, обґрунтовувати напрями їх збалансування на регіональному / громадському ринку праці. Розуміти напрями діяльності різних інституцій інфраструктури ринку праці, їх позитивний досвід.	**10**
Практична робота 2. Людські ресурси й трудовий потенціал суспільства		**10**
Практична робота 3. Зайнятість і безробіття населення		**20**
Практична робота 4. Формування й функціонування ринку праці		**20**
Самостійна робота 1. Ринок праці		**10**
Модульна контрольна робота 1		**30**
Всього за модулем 1		**100**
Модуль 2. ***Основи нормування праці***		
Практична робота 5. Основи нормування праці	ПРН 6, 12, 18. У тому числі: вміти застосовувати способи вивчення трудових процесів, методи нормування праці в підприємствах. Розуміти класифікацію затрат робочого часу для розрахунку норм праці й планування потреби в робочій силі в підприємствах. Вміти застосовувати методичні підходи до нормування праці в підприємствах. Розуміти основи нормування чисельності профільних служб підприємств. Знати методичні особливості нормування чисельності управлінських служб підприємств. Вміти застосовувати методичні особливості нормування чисельності різних профільних технологічних служб підприємств	**10**
Практична робота 6. Затрати праці та ефективність її нормування в підприємствах		**10**
Практична робота 7. Нормування чисельності персоналу управлінських підрозділів підприємств		**20**
Практична робота 8. Нормування чисельності персоналу технологічних підрозділів підприємств		**20**
Самостійна робота 2. Основи нормування праці		**10**
Модульна контрольна робота 2		**30**
Всього за модулем 2		**100**
Модуль 3. ***Нормування праці виробничого персоналу***		
Практична робота 9. Нормування праці на механізованих роботах у підприємствах	ПРН 6, 12, 18. У тому числі: знати нормоутворюючі фактори на механізованих роботах і застосовувати відповідну методику визначення норм праці. Розуміти нормоутворюючі фактори на обслуговуванні стаціонарних машин і застосовувати відповідну методику визначення норм праці. Знати нормоутворюючі фактори на ручних роботах і застосовувати відповідну методику визначення норм праці. Розуміти нормоутворюючі фактори на транспортних роботах і застосовувати відповідну методику визначення норм праці. Знати	**20**
Практична робота 10. Нормування праці на обслуговуванні стаціонарних машин у підприємствах		**10**
Практична робота 11. Нормування праці на ручних і транспортних роботах у підприємствах		**20**
Практична робота 12. Нормування праці окремих категорій виробничого персоналу		**10**

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Самостійна робота 3. Нормування праці виробничого персоналу	нормоутворюючі фактори у тваринництві і застосовувати відповідну методику визначення норм праці.	**10**
Модульна контрольна робота 3		**30**
Всього за модулем 3		**100**
Навчальна робота		**0,7*(М1+М2+М3)/3 ≤ 70**
Залік		**30**
Всього за курс		**(Навчальна робота + залік) ≤ 100**
Модуль 4. ***Основи оплати праці***		
Практична робота 13. Загальні положення оплати праці	ПРН 5, 6, 12, 18. У тому числі: навчитися аналізувати динаміку змін заробітної плати в економіці, її галузях, виявляти тенденції і фактори впливу. Розуміти механізм побудови тарифної системи оплати праці: тарифної сітки, схеми посадових окладів тощо. Вміти правильно застосовувати рекомендовані форми оплати праці для відповідних категорій працівників, видів робіт. Розуміти державну політику доходів населення. Вміти проводити індексацію заробітної плати, визначати компенсацію за затримку виплати заробітної плати.	**10**
Практична робота 14. Тарифна система оплати праці		**10**
Практична робота 15. Форми й системи оплати праці		**20**
Практична робота 16. Державне регулювання оплати праці		**20**
Самостійна робота 4. Оплата праці		**10**
Модульна контрольна робота 4		**30**
Всього за модулем 4		**100**
Модуль 5. ***Прикладні засади оплати праці***		
Практична робота 17. Оплата праці в бюджетній сфері	ПРН 5, 6, 12, 18. У тому числі: навчитися застосовувати різні системи оплати праці виробничого персоналу, фахівців і спеціалістів в підприємствах і установах. Вміти формувати посадові оклади оплати праці за Єдиною тарифною сіткою для персоналу бюджетної сфери. Застосовувати доплати й надбавки по оплаті праці. Знати механізм організації оплати праці та вміти застосовувати рекомендації оплати праці у виробничих підрозділах підприємств. Вміти застосовувати рекомендації оплати праці в підприємствах на важливих і відповідальних технологічних операціях виробництва продукції. Знати механізм організації оплати праці та вміти застосовувати рекомендації оплати праці виробничого й управлінського персоналу	**20**
Практична робота 18. Оплата праці виробничого персоналу		**20**
Практична робота 19. Оплата праці найважливіших видів робіт у підприємствах		**10**
Практична робота 20. Оплата праці окремих категорій персоналу		**10**
Самостійна робота 5. Прикладні засади оплати праці		**10**
Модульна контрольна робота 5		**30**
Всього за модулем 5		**100**
Модуль 6. ***Соціально-трудові відносини***		
Практична робота 21. Основи організації праці в підприємствах	ПРН 5, 11, 18, 24. У тому числі: вміти формувати режими праці й відпочинку для різних категорій працівників. Розуміти механізм обслуговування робочих місць і табелювання робочого часу працівників. Знати механізм регулювання соціально-трудових відносин, ведення соціального діалогу на різних рівнях управління економікою.	**20**
Практична робота 22. Система соціально-трудових відносин		**10**

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Практична робота 23. Соціальний захист населення	Розуміти порядок соціального діалогу в підприємствах, методичні підходи до оцінки якості трудового життя персоналу. Вміти аналізувати стан регулювання соціально-трудових відносин у різних галузях економіки. Розуміти порядок надання соціальної допомоги, навчитися розраховувати соціальну допомогу тощо. Набути знань про організацію і напрями діяльності Міжнародної організації праці, зміст основних конвенцій. Вміти розрізняти моделі регулювання соціально-трудових відносин, розуміти закордонний досвід. Знати причини, напрями, проблематику міжнародної трудової міграції	**20**
Практична робота 24. Світовий досвід регулювання соціально-трудових відносин		**10**
Самостійна робота 6. Соціально-трудові відносини		**10**
Модульна контрольна робота 6		**30**
Всього за модулем 6		**100**
Навчальна робота		**0,7*(М4+М5+М6)/3 ≤ 70**
Екзамен		**30**
Всього за курс		**(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100**
Курсова робота		**100**

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

– електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=989 – для студентів спеціальності С1.01 Економіка (Економіка підприємства) денної форми навчання на 1-й семестр вивчення дисципліни;

https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3954 – для студентів спеціальності С1.01 Економіка (Економіка підприємства) заочної форми навчання на 2-й семестр вивчення дисципліни.
https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=990 – для студентів спеціальності С1.01 Економіка (Економіка підприємства) заочної форми навчання.

– Економіка праці й соціально-трудові відносини: навчальний посібник / Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Балан О.Д., Гаврилюк І.П. Київ: НУБіП України, 2022. 616 с.

– Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Костюк Т.О. Практикум з економіки праці й соціально-трудових відносин: навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. й доп. Київ: НУБіП, 2024. 416 с.

– Ланченко Є.О., Івченко В.М. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» для студентів ОС «Бакалавр» за спеціальністю 051 Економіка (Економіка підприємства). Київ: НУБіП України, 2024. 82 с.

– Ланченко Є.О. Конспект лекцій із дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» для студентів ОС «Бакалавр» за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ: ЦП «Компринт», 2022. 82 с.

– Ланченко Є.О. Робочий зошит із дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» для студентів ОС «Бакалавр» за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ: ЦП «Компринт», 2022. 67 с.

– Ланченко Є.О., Івченко В.М. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» для студентів заочної форми навчання ОС «Бакалавр» за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ: НУБіП України, 2024. 78 с.

– Ланченко Є.О. Методичні вказівки з написання курсової роботи з дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка». Київ: ЦП «Компринт», 2021. 71 с.

– Ланченко Є.О. Робоча програма навчальної практики з економіки праці й соціально-трудових відносин для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Економіка підприємства» зі спеціальності С1.01 «Економіка». К.: НУБіП України, 2026. 8 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Карпіщенко О.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2024. 349 с.

2. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підруч. / О.І. Іляш, Н.О. Черненко, О.А. Шевчук та ін.; друге видання, за заг. ред. О.І. Іляш, Н.О. Черненко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: Політехніка, 2023. 371 с.

3. Методичні положення та норми продуктивності і витрат палива на обробіток ґрунту / В. М. Івченко, О. С. Зірнзак, Л. В. Кукса, В. С. Пивовар та ін. Київ : НДІ «Украгропромпродуктивність», 2025. 116 с.

4. Ланченко Є.О. Розвиток соціально-трудових відносин в аграрній сфері: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2022. 266 с.

5. Lanchenko, Y., Yakymenko, M. (2026). Labour motivation in agricultural enterprises: theoretical foundations and the state of development in Ukraine. *Economics and Business Management*, 17(2).

6. Lanchenko, Y., Ivchenko, V., Lazutin, A., & Yakymenko, M. (2025). The impact of innovations in the global economy on the development of the international labour market. *Economics and Business Management*, 16(1), 145-165.

7. Ivchenko, V., Lanchenko, Y., Nosikov, O., & Filonenko, O. (2024). Organisation of labour remuneration during grain harvesting in agricultural enterprises. *Economics and Business Management*, 15(3), 100-115.

8. Ланченко Є.О. Організація оплати праці в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та управління АПК*. 2023. Вип. 2. С. 96-110.

9. Ланченко Є.О. Формування й ефективність використання людських ресурсів у сільському господарстві. *Економіка та управління АПК*. 2022. Вип. 2. С. 67-79.

10. Ланченко Є.О. Соціально-трудові аспекти розвитку скотарства в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та управління АПК*. 2021. Вип. 2. С. 19-28.

Інформаційні ресурси:

11. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws.

12. Державна служба статистики України. URL: https://stat.gov.ua.

13. Державна служба зайнятості України. URL: https://dcz.gov.ua.

14. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України. URL: https://msp.gov.ua.

15. Міністерство економіки та довкілля України. URL: https://me.gov.ua.

16. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: https://minagro.gov.ua.

17. Український НДІ «Украгропромпродуктивність». URL: https://uapp.in.ua.

18. Федерація професійних спілок України. URL: https://fpsu.org.ua.

19. Профспілка працівників АПК України. URL: https://profapk.org.ua/ua.

20. Федерація роботодавців України. URL: https://fru.ua.